

رشد ۱۰ برابری بودجه صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران

دکتر محمد مهدی طهرانچی اعلام کرد

بازمهندسی رشته‌های دانشگاه آزاد در مبنای اقبال اجتماعی و مطلوبیت آمایشی

سازمان سنجش آموزش کشور:

نتایج نهایی کنکور سراسری تا ۱۵ مهرماه اعلام می‌شود

در نشست «مرجعیت فناوری با رویکرد پیچیدگی اقتصادی» مطرح شد

مرجعیت علمی، جامعه و اقتصاد را هم تقویت می‌کند

«فرهیختگان» به مناسبت آغاز دومین دوره پویش ملی «لبخند ایران» گزارش می‌دهد

خدمت‌رسانی ۴ هزار دانشجو در ۲۱۷ محله حاشیه شهرها

■ خوزستانی‌ها ۷ درصد از کل گروه‌های جهادی لبخند ایران را شامل شدند

رئیس بنیاد ملی علم ایران درگفت‌وگو با «فرهیختگان» خبر داد

رشد ۱۰ برابری بودجه صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران

مقالات برای اساتید نباید هدف پژوهش و علم باشد، اما این طور هم نباید باشد که آن را کنکار بگذاریم. در بعضی از حوزه‌های علمی اتفاقا ما باید حتما مقالات علمی منتشر کنیم و حرف جدید در تحقیقات پایه داشته باشیم. در علوم انسانی هم می‌توانیم واقعیات وجودی کشور خودمان را در دنیا منتشر کنیم که حتما شنوند و خواننده خواهد داشت اما اینکه بگوییم بهترین راه شناسایی کار علمی با بهترین روش ارزیابی استاد مقاله است، به نظر من درست نیست.

اماد در حال حاضر در دنیا به عنوان یک شاخص ارزیابی تولید علم کشورها قلمداد می‌شود و براساس این شاخص رتبه‌بندی می‌شوند. اگر همین را بخواهیم در نظر بگیریم، چرا ایران در مقایسه با برخی از کشورهای خاورمیانه از قبیل عربستان یا ترکیه، روند رو به رشد قابل توجهی را طی نمی‌کند؟ من تصوری کم‌کم کشورهای دیگر تلاش مضاعف از خود نشان می‌دهند؛ چراکه قبلا کمتر فعال بوده‌اند و اکنون تلاش آنها نمود پیدا کرده است.

از وضعیت پیشرفت علمی عربستان اطلاعی دارید؟ مطالب دیگران را مطالعه کرده‌ام.

این را تصدیق می‌کنید که کشورهای همسایه دارند از ما پیشی می‌گیرند؟ بهتر است بگوییم دارند تلاش می‌کنند. از آنجاکه به نظر من تنها شاخص نمی‌تواند تعداد مقالات هر کشور باشد. بنابراین نمی‌توانم تأیید کنم که آنها در حال پیشی گرفتن از ما در حوزه تولید علم هستند چراکه نیروی انسانی ما یائنه‌ها قابل مقایسه نیست. آنها در حال تلاش ورشد هستند و البته روند آنها به نفع جهان اسلام است و ما نباید خیلی خودمان را در رقابت با آنها ببینیم. اگر رسانه‌ها این مساله را مساله‌ای چالشی نکنند بهتر است.

در همین دنیای کوچک خاورمیانه رقابت خیلی زیاد است، مخصوصا بین ترکیه و عربستان که رقبای جدی ما هستند. همچنین وارد امارات که می‌شوید، انگار وارد یک جهان دیگر شده‌اید و یکی اکنون از مراکز پیشرفته هوش مصنوعی در دنیا است. این موضوع را نباید به عنوان چالش در نظر گرفت.

شاید خود یک نقطه جهش باشد. ما نباید ساکن باشیم و آنها از ما جلو بروند.

در اسناد ما هم آمده که ما باید رتبه اول منطقه باشیم و حتما برایمان مهم است اما نباید آن را به موضوعی اختلافی تبدیل کنیم که سبب رقابت منفی باشد. هر بار یک کشوری در منطقه بیشتر تلاش می‌کند و این سبب رشد منطقه می‌شود. این طور باید به موضوع نگاه کرد. این درست است که سرمایه‌گذاری ما در علم کاهش یافته است اما در هر حال جزء کشورهای قابل توجه در زمینه تولید علم در منطقه هستیم. ما هم باید سرمایه‌گذاری در علم و پژوهش را بالا ببریم.

بنیاد ملی علم تا چه اندازه روی حوزه‌های علمی سرمایه‌گذاری می‌کند؟ بودجه صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور در سال جاری، سال ۱۴۰۲، رشد داشته است، یعنی حدود ۷ برابر شده است و تا دوام این

مساله تأثیرش را در پژوهش نشان خواهد داد. صندوق جایی است که اساتید شاخص به آن مراجعه می‌کنند و از آن حمایت می‌گیرند. اکنون صندوق فعالیت تر شده، بودجه‌اش بیشتر شده، طرح‌های باکیفیت بالارامی پذیرد و این مساله می‌تواند در توسعه علمی کشور موثر باشد.

همکاری‌های بین‌المللی را چقدر در رشد علم موثر می‌دانید؟

همکاری‌های بین‌المللی بدون تردید در روند رشد علمی کشور موثر است و باید بیشتر به آن پرداختیم و از طرفی باید به آنها عمق دهیم. در حال حاضر، اساتید و دانشگاه‌های ما بعضاشرکایی دارند و در حال همکاری هستند و حتی درصدی از انتشارات علمی ما هم به‌طور مشترک است.

آیا همکاری‌های بین‌المللی مشترک شامل حال بنیاد ملی علم ایران هم می‌شود؟

بله. همکاری‌های بین‌المللی در بنیاد ملی علم هم دنبال می‌شود. ما با کشورهای همراه و هم‌پایه خودمان ارتباط برقرار و تفاهنامه امضا کرده و اولویت و فراخوان مشترک اعلام می‌کنیم. در این فراخوان اعضای هیات علمی داخلی و آن کشور باید همدیگر را پیدا کنند. افرادی که سابقه همکاری دارند یا از طریق ارتباطات همدیگر را پیدا می‌کنند، طرحی مشترک می‌نویسند و این طرح مشترک در هر دو بنیاد ارزیابی می‌شود. موارد را هر دو مجموعه می‌پذیرند و طرح‌های شاخصی که امتیازات بالایی دارند، پذیرفته می‌شوند و در نهایت هزینه‌های طرف ایران از سویی بنیاد ملی علم ایران و هزینه‌های کشور خارجی هم از سویی ما یائنه‌ها قابل مقایسه نیست. آنها در حال تلاش ورشد هستند و البته روند آنها به نفع خارجی پرداخت می‌شود.

طرح مشترک یعنی چه؟ از طرف شما ارائه می‌شود یا طرف خارجی؟ به عنوان مثال در نظر بگیرید که یک استاد ایرانی روی تولید یک داروی نانو فعالیت می‌کند، یک استاد روسی را هم پیدا می‌کند که روی همان مساله در حال کار است و طرح مشترک تهیه می‌کنند.

مانند همدان اتفاقی که در جایزه نوبل می‌افتد، یعنی به عنوان مثال سه نفر روی یک مساله کار می‌کنند و جایزه نوبل برزشکی را به‌طور مشترک دریافت می‌کنند؟

این افراد همدیگر را پیدا می‌کنند و یک پروپوزال مشترک می‌نویسند. پس از ارزیابی، در صورت تأیید، مورد حمایت بنیاد قرار می‌گیرند؛ به این معناکه بنیاد هر کشور از طرف خودش حمایت‌هایی را ارائه می‌دهد که بعضا رقم حمایتی دو طرف هم مساوی نیست. این کار در بنیاد ملی علم از حدود ۷ تا ۱۰ سال پیش آغاز شده و تاکنون با روسیه، چین، آلمان و کشورهای دیگر این قبیل همکاری‌ها را داشته‌ایم. در تابستان سال جاری دو فراخوان باچین و روسیه اعلام شده‌بود. آلمان هم جزء کشورهای است که همواره یک فراخوان باز یا کشور دارد و همیشه می‌توانیم کار مشترکی با این کشور در دستور کار قرار دهیم. با کشورهای اطراف ایران مانند ترکیه هم مذاکره کرده‌ایم و قرار است تفاهنامه‌ای امضا شود.

آماری از روند قراردادها با این کشورها دارید؟ هم درباره مبلغ قرارداد‌هایی که در دست انجام است و هم درباره آنچه در این سال‌ها کفایت انجام

شده است.

از زمانی که این حمایت‌ها آغاز شده، متناسب با ارزش پول، رقم حمایت‌ها افزایش یافته است. تصوری کم‌کم سال اول ۳۰ میلیون تومان شروع شد اما امسال یک و نیم میلیارد تومان ۳۰۰ هزار دلار مبلغ حمایتی بنیاد است که البته در سال‌های آینده این مبلغ افزایش خواهد داشت.

درباره بنیاد ملی علم بفرمایید و اینکه در چه حوزه‌هایی در حال فعالیت هستید

سال ۱۳۸۱ صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور تاسیس شد و اسمال تغییر نام آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی طرح شده و در حال حاضر روند تصویب را طی می‌کنند. کار اصلی بنیاد ارائه گرنت به طرح‌های پژوهشی است که در چند قالب حمایتی ارائه می‌شود؛ قالب رساله دکترا، تحقیق پسادکترا، طرح پژوهشی و کرسی که در طول سال‌های گذشته یعنی دهه اخیر به‌طور متوسط سالانه حدود دو هزار ورودی و درخواست‌کننده برای دریافت حمایت وجود داشته که یک سوم آنها پذیرفته شده‌اند.

بیشتر این حمایت‌ها حول چه محورهایی بوده‌اند؟ ما در همه حوزه‌های علمی پذیرش طرح داریم. شش کارگروه شامل علوم پایه و زیستی، فنی‌مهندسی، علوم پزشکی، علوم کشاورزی، علوم انسانی و اجتماعی و علوم و معارف دینی در صندوق فعال هستند. طرح‌ها در همه این حوزه‌ها پذیرفته می‌شوند. از سال جاری یک‌سری برنامه‌های ویژه فراخوان شده که معمولا جزء اولویت‌ها و حوزه‌های مهم علمی قرار می‌گیرند که در کشور مدنظر بوده‌اند؛ به عنوان مثال، ما در سال جاری یک فراخوان خاص کوانتوم و فیک فراخوان هم در حوزه ایمن‌وتراپی از سری فراخوان‌های انقلاب زیستی داشتیم. ما با همکاری سازمان‌های تخصصی فراخوان‌های مشترکی اعلام می‌کنیم و از اعضای هیات علمی می‌خواهیم روی این موضوعات جدی‌تر کار کنند. سقف حمایت‌های ما در فراخوان‌ها بیشتر است و به سمتی حرکت می‌کنیم که ۸۰ درصد حمایت‌های بنیاد علم از فراخوان‌های ویژه باشد.

درواقع بنیاد علم مانند یک تسهیلات‌کننده و رابط بین صنعت و دانشگاه عمل می‌کند؟ یعنی براساس نیازسنجی از جامعه، فراخوان ارائه می‌دهد که یکی از اعضای هیات علمی دانشگاه پروپوزال را برعهده گرفته و روی آن کار کند؟ عبارت «رابط» بین صنعت و دانشگاه، توصیف‌کننده همه کار ما نیست. ما در کشور نهاد‌های مختلفی داریم و پژوهش‌هایی که پایه و بنیادی بوده و در TRL‌های پایین باشند، بیشترین حوزه کاری ما را تشکیل می‌دهند؛ به عنوان مثال صنعت؛ اگر بگویید من می‌خواهم یکی از محصولات را بهبود دهم، این کار از طریق ما انجام نمی‌شود. برای این موارد، خود صنعت با دانشگاه قرارداد امضا می‌کند. ما بیشتر به حوزه‌های استراتژیک و نیز حوزه‌هایی می‌پردازیم که نیاز کشور است و باید به آن پرداخته شود تا دانش آن در کشور زیاد شود مانند کوانتوم. به‌نظم بهترین عبارتی که ما را توصیف می‌کند، حمایت از تحقیقات است و فقط ارتباط صنعت و دانشگاه نیست. جزئی از این در کار ما هست اما کار اصلی ما این نیست.

خبر

بازمهندسی رشته‌های دانشگاه آزاد در مبنای اقبال اجتماعی و مطلوبیت آمایشی

جلسه ۲۸۸ شورای اسلامی شدن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش به ریاست وزیر علوم، تحقیقات و فناوری درخصوص طرح آمایش آموزش عالی در دانشگاه‌ها و با حضور عبدالحسین خسروپناه در محل دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی برگزار شد. دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی با اشاره به مصوبه ۸۲۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی که در سال ۱۳۹۹ توسط رئیس‌جمهور وقت ابلاغ شده است، اظهار کرد: «در این مصوبه مأموریت‌گرایی در دستور کار نظام آموزش عالی قرار گرفته و وزارتین را از دانشگاه آزاد جدا و دانشگاه آزاد را موظف کرده تا اسند مأموریت خود را براساس آمایش استخراج کند و به شورای انقلاب فرهنگی جهت تصویب ارائه کند؛ بنابراین این موضوع جزء اهداف اصلی ماست.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی تصریح کرد: «همچنین در پی ابلاغیه ۱۵ اردیبهشت سال ۱۳۹۹ مقام معظم رهبری به رئیس هیات امنای دانشگاه آزاد، موظف شدیم برنامه پنج ساله‌ای آماده کنیم که راهبردی و عملیاتی باشد. این برنامه پس از تدوین برای شورای عالی انقلاب فرهنگ نیز ارسال شد.» وی افزود: «۱۰ بسته «در بیانیه و مأموریت برنامه پنج ساله دانشگاه آزاد، دانشگاه یک شبکه علمی، تربیتی و فرهنگی تعریف شده که باید در استان‌ای توسعه جغرافیای خود به صورت یکپارچه فعالیت کند و این برنامه به تأیید هیات امنای دانشگاه آزاد نیز رسیده است.» وی افزود: «۱۰ بسته کاری در سند دانشگاه وجود دارد که آمایش بر مبنای بسته ارتقای کیفیت و کارآمدی تحصیلی صورت می‌گیرد. بر این اساس ساختار مأموریت‌گرایی واحدها مشخص می‌شود. برای این ساختار چهار گام در نظر گرفته‌ایم. گام‌ها از کلیات آغاز و به آمایش، باظراحی، صورت‌بندی آموزش و آمایش دانشگاه و بازمهندسی رشته‌ها ختم می‌شود.»

رئیس دانشگاه آزاد تأکید کرد: «سامانه آمایش در دانشگاه آزاد راه‌اندازی شده و این سامانه باتمام اطلاعات جامع کشور مرتبط است. این سامانه یک پیشخوان مدیریتی دارد که در سطح استان‌ها و شهرستان‌ها تکمیل می‌شود.» وی افزود: «تحلیل وضعیت دانشجویان اعم از دانشجوی دانشگاه آزاد یا دولتی در این سامانه قابل مشاهده است و تیم‌هایی در استان‌ها طی یک سال ونیم گذشته روی این سامانه کار کردند و سند آمایش دانشگاه آزاد شکل گرفت.» دکتر طهرانچی تشریح کرد: «در این سامانه داده‌های اقتصادی استان احصا شده و نکته مهم‌تر اینکه وضعیت استان براساس محورهای حوزه تولید ناخالص داخلی مبتنی بر آمار رسمی کشور دسته‌بندی شده است؛ چراکه وقتی در مرحله بعد سراغ رشته‌ها می‌رویم باید شناخت کاملی از تولید ناخالص داخلی استان‌ها و حتی شهرستان‌ها داشته باشیم.» وی متذکر شد: «درست است که دانشگاه آزاد در ۴۰۰ شهر نمایندگی دارد، اما این ۴۰۰ شهر برای تعیین مأموریت زیاد و از سویی تعداد ۳۱۵ استان هم کم بود؛ چراکه رفتار استان‌ها یکسان نیست و کار مفصلی با نام ناحیه‌بندی را انجام داده‌ایم که بر مبنای سه شاخص اصلی مشابهت‌ارزش هان‌زدیکی فضای جغرافیایی و ویژگی‌های مشابه مأموریتی و زاد رس حوزه علمی و پژوهشی، علمی و فناوری و علمی و مهارتی تقسیم‌بندی کرده‌ایم. شناخت حوزه‌ها به صورت درونی و بیرونی انجام شد و از سویی باید جنبه منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی آنها را نیز تعیین می‌کردیم تا مشخص شود که برای هر ناحیه چه رفتاری را در پیش گیریم.» دکتر طهرانچی تشریح کرد: «بنابراین ۸۱ ناحیه در کشور داریم که ۲۷ درصد در خوزه علمی- پژوهشی و ۳۰ درصد در خوزه علمی- فناوری قرار گرفته و ۴۳ درصد در خوزه علمی- مهارتی خواهند بود.» وی ادامه داد: «بحث سوم رشته‌هاست. هدف ما از رشته‌ها بازبهندسی، توزیع متوازن و آموزش محور منابع در دانشگاه آزاد است. دو شاخص راه‌مشخص کردیم؛ نخست شاخص اقبال اجتماعی و شاخص دوم مطلوبیت آمایشی.» دکتر طهرانچی عنوان کرد: «آنجاکه مطلوبیت آمایشی و اقبال اجتماعی متوسط و ضعیف باشد، نام رشته «غیرپویا» نام می‌گیرد و دانشگاه باید با این قبیل از رشته‌ها رختنا حافظی کند. یعنی برای اینکه رشته‌ای را نگه داریم با تعطیل کنیم می‌گوییم کدام رشته یکی از این چهار وجه را دارد و تقریبا ۱۰ درصد رشته‌های ما مطلوبیت اقتضایی دارد و ۱۷،۸۶ درصد رشته‌ها جایزیت اجتماعی دارد و بخش بزرگ آن که ۴۶ درصد است گروه‌هایی هستند که نیازبه برسدی اند. یعنی به این رشته‌ها نیاز داریم، اما مردم رجوع به این رشته‌ها ندارند.»